מעבר לסכינא אפומא דדקולא ואמרי ליה לחדדה קא עביד מר או להעביר שמנוניתה ואמר לי להעביר שמנוניתה וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד וקסבר הלכה ואין מורין כן ואמר אביי הוה קאימנא קמיה דמר והוה קא מעבר סכינא אשפתא דרחיא ואמרי ליה לחדדה קא בעי מר או להעביר שמנוניתה ואמר לי להעביר שמנוניתה וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד וקסבר הלכה ואין מורין כן איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביום טוב רב מרי בריה דרב ביזנא שרי ורבנן אסרי ורב יוסף אמר תלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים ואמר רב יוסף סכין שעמדה מותר לחדדה ביום טוב והני מילי (א) הוא דפסקא אגב דוחקא דרש רב חסדא ואיתימא רב יוסף אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרצם ואחד נריפת תנור וכירים ביום טוב באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש מ"ט דת"ק אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשיריו ור' יהודה אמר קרא לכם לכם לכל צרכיכם ות"ק הא כתיב לכם אמר לך ההוא לכם ולא לנכרים ואידך נמי הא כתיב הוא אמר לך כתיב הוא וכתיב לכם ולא קשיא כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט אמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שנרצף אסור לתקנו ביו"ט פשיטא לא צריכא דאע"ג דמפשיט בידיה ואמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שצלו בו בשר אסור לטלטלו ביו"ט (ב) רב [א] אדא בר אהבה אמר רב מלכיו שומטו ומניחו בקרן זוית אמר רב חייא בר אשי אמר רב הונא והוא שיש עליו כזית בשר רבינא אמר אף על פי שאין עליו בשר מותר לטלטלו מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים אמר רב חיננא בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימניך מתניתין מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות: **מתני'** לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהם: **גמ'** היכי עביד כי הא

דבסורא

גריפת תנור וכירים. פר"י (ד) אשווי גומות ולא נהירא דאם כן לא הוי דומיא דהני אחריני דחשיבי משום דהוי תקון כלי לכן נ"ל דמיירי בתנור חדש ועדיין יש בו אבנים ועפר שלא פינו וכשיסיר אותם אבנים ועפר הויין כמו גמר מלאכתן וחייב משום מכה בפטיש דכל גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש ומכל מקום קשה דבלא טעמא דמשום מכה בפטיש תיפוק ליה דהוי אסור משום מוקצה דאפר ואבנים שבתוכו מוקצות הן ומכאן אומר ריב"א דטלטול מוקצה התירו משום אוכל נפש ומכאן יש להביא ראיה למה דאמר בפ"ק (דף יב.) (ס): **רבינא** אמר וכו' מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים. דשרי לטלטל אגדים אע"ג דהוי מלאכה וקשה דמשמע הכא דרבינא אית ליה מוקצה מדקאמר מידי דהוה אקוץ ברה"ר דאי לאו הכי הוה אסור מטעם מוקצה ובפרק מי שהחשיך (שבת דף קמ.) משמע דאית ליה כר' שמעון דלית ליה מוקצה דפליגי התם רב אחא ורבינא חד אמר לקולא וחד אמר לחומרא ובכל מקום (ט) רב אחא לחומרא ורבינא לקולא וי"ל דהכא קאמר רבינא אליבא דרב יהודה אמר שמואל דאסר שפוד לטלטלו אבל איהו ס"ל דשרי אבל קשה מדשמואל אדשמואל דהתם פרק מי שהחשיך אמר כר' שמעון דלית ליה מוקצה גבי כרכי דזוזי והכא משמע דאית ליה מוקצה וי"ל דשאני שפוד דלאחר מלאכתו אין כאן תורת כלי עליו ולהכי אוסר שמואל דיש עליו תורת (פ) מוקצה ולעולם ס"ל כרבי שמעון: [גם אקושיא דרבינא יש לתרץ כן. ת"ין]: **איכא** בינייהו שפחות. גבי משנה אתמר בכתובות (דף סא:) וא"ת א"כ נימא אפר מקלה דהיינו שמעתא במכות (דף כא:) דלרב פפא רב מלכיו אמרה ולרב חיננא רב מלכיא אמרה וי"ל דה"פ שפחות ושכנגדה פירוש האמצעית דהיינו אפר מקלה אי נמי ה"פ מתניתין ומתניתא דוקא רב מלכיא ולא רב מלכיו אבל שמעתתא יש מהם רב מלכיו ולעולם רב מלכיא אמרה אותה שמעתא דאפר מקלה ולכך אינו נותן סימן רק למתניתא:

שמואל

מעבר לסכינא אפומא דדקולא. משפשף סכין על פי הסל: **הלכה.** כרבי יהודה ומותר כל איש לעשות אבל אין מורין לרבים כן שלא יזלזלו אף כשאפשר לעשותו מבעוד יום דלכל הני דשרינן כגון שנתקלקלו ביו"ט או שהיה אתמול טרוד כדאמרינן לקמן דלא התיר ר' יהודה אלא במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט: **מהו להראות.** הטבח סכין לחכם בי"ט לבדוק שהטילו חכמים (ע) על הטבחים להראות סכין לחכם קודם שישחוט שום בהמה ומהו לעשות כן בי"ט מי מחזי כעובדא דחול דאושא מלתא שדעתו למכור באטליז או לא מחזי: **רואה לעצמו.** בביתו סכין שלו דלא אושא מלתא: **שעמדה.** מחריפות שלה שאינה חותכת יפה אבל לא נפגמה: **מותר לחדדה ביו"ט.** ואע"ג דמאתמול ומשלשום התחילה לקלקל ולילך דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה מאתמול דסבר לא צריכנא אבל נפגמה מאתמול לא הוי שרי דמוכחא קלקול שלה והוה ליה למעבד מאתמול: **והני מילי דפסקא אגב דוחקא.** אבל אם אינה חותכת כלל אסור לחדדה דטרחא יתירא הוא: **אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרלם.** בי"ט אשפויינטי"ר בלע"ז שנשבר ראשו: **ואחד גריפת תנור.** שנפל לתוכו מן הטיח שלו ולא היה יודע מבעוד יום: **באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן.** נכנסנו בדבר זה למחלוקתן שממחלוקתן אנו יכולים ללמוד שאף אלו ממכשירי אוכל הן: **שפוד שנרצף.** נמעך שדרסו עליו ונעקם אבל לא נשבר: **אסור לתקנו ביו"ט.** שהרי יכול להשתמש בו כמו שהוא וטרחא דלא צריך הוא: **ואע"ג דמפשיט בידיה.** שמתפשט בידים ואינו צריך להכות עליו בפטיש: **שפוד שצלו בו.** בשר ביו"ט: **אסור לטלטלו.** מיד לאחר שנצלה הצלי לפי שנמאס ומוקצה וכבר נעשה צורך יו"ט: **שומטו ומניחו בקרן זוית.** שומטו מלפניו מהר בגרירה וטלטול מן הצד עד שיעבירו מלפניו לקרן זוית אבל לא טלטול גמור: **שרי לטלטולי.** בטלטול גמור ולסלקו שלא יוזקו בו אנשי ביתו: **מידי דהוה אקוץ ברה"ר.** דאמר בפרק כירה שהסיקוה (שבת דף מב.) דמותר להוליכה פחות פחות מד' אמות עד שמסלקה לצדי רה"ר כדי שלא תזיק: **שפוד שפחות וגומות רב מלכיו.** אלו שלש הלכות רב מלכיו אמרן ולא רב מלכיא מפני שמועותיהן דומין זה לזה ויש שמחליפין שמועה של זה בשל זה נתנו בהם סימן לסדר השמועות. שפוד הא דאמרן. שפחות משנה היא בכתובות (ס) ר"א אומר אפי' הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר שהבטלה מביאה לידי זמה ואמר רב מלכיו הלכה כר"א (י). גומות שמעתא היא (כ) ולא נאמרה על המשנה ולענין שתי שערות דאם נמצאו לה גומות של מקום שער אע"פ שאין שם שער גדולה היא (ג) וחולצת דאין גומא אא"כ היה בה שער אלא שנשרו: **בלורית.** במס' ע"ז (ל) ועל ברייתא נאמרה הא דרב מלכיא לפרושא לברייתא דת"ר כותי המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידיו מפני שהכותי כשהוא מסתפר מניחה לשם ע"ז ואמר עלה וכמה אמר רב מלכיא שלש אצבעות לכל רוח ורוח לכל סביבותיה לא יגע שאם יגלח וילך על הבלורית נמצא מניח לו בלוריתו ותיקנה לו לשם ע"ז: **אפר מקלה.** שמעתא היא במסכת מכות (מ) אמר רב מלכיא לא יתן אדם אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראה ככתובת קעקע: **גבינה.** אפירושא דמתניתין אתמר במס' ע"ז (נ) מפני מה אסרו גבינות כמשנתנו ואמר רב מלכיא מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר: **מתניתין ומתניתא רב מלכיא.** אסימנא דאתנח ברב מלכיא פליג רב פפא: **שפחות.** דמתניתין היא ומשוית ליה כרב מלכיו לאו דידיה היא דכל מתניתין ומתניתא דאית בהו רב מלכיא אמר פירושן אבל שמעתתא דאמרת כרב מלכיו כגון שפוד וגומות דידיה נינהו: **מתני' שקול לי בדינר בשר.** שאסור להזכיר שם דמים: **אבל שוחט.** הוא בלא פסוק דמים והן חולקין ביניהן: **גמ' היכי עביד.** כשאינו רוצה ליקח כל הבהמה ולא מחצה ולא שליש ולא רביע אלא בדינר או בשנים מה יאמר לו:

בסורא

עין משפט
נר מצוה

לט א ב מיי' פ"ד מהלכות יו"ט הל' ט סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף ב:
מ ג ד מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' תקט סעיף א:
מא ה ו מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף ג:
מב ז ח מיי' פ"א מהל' יו"ט הלכה ד ה סמג שם טוש"ע א"ח סימן תצה סעיף א:
מג ט י מיי' פ"ד שם הלכה ח סמג שם טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף ה:
מד כ ל מ טוש"ע א"ח סימן תקיח סעיף ב:
מה נ מיי' שם הלכה כא סמג שם טוש"ע א"ח סימן תק סעיף א:

◆

לעזי רש"י

אשפויינטי"ר [אישפוינטי"ר]. להקהות את החוד של שפוד.

◆

רבינו חננאל

ועבורי סכינא אפומא דדיקולא או אפומא דריחיא לחדדה הלכה ואין מורין כן. להראות סכין לחכם ביו"ט. רב מרי בריה דרב ביסא שרי ורבנן אסרי. אמר רב יוסף תלמידי חכמים רואין לעצמן ומשאילין לאחרים. סכין שעמדה (או) [אין] פסקה אגב דוחקא, שרי לחדדה בפומא דריחייא או בפומא דדיקולא או כיוצא בהן, אבל במשחות לא. דרש רב חסדא סכין שנפגמה ושפוד שנרצם וגריפת תנור וכיריים מחלוקת ר' יהודה ורבנן, דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש. ואסיקנא מ"ט דת"ק, דייק אך אשר יאכל לכל נפש וגו', ולא תימא לכל נפש דאפילו נפש בהמה משמע, כדכתיב מכה נפש בהמה, דהא כתב לכם, למעט הגוים והכלבים. ור' יהודה דייק לכם לכל צרכיכם ואפילו מכשירי אוכל נפש. והני מילי מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט, אבל מכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט אפילו ר' יהודה אוסר, דאתא הוא לבדו ומיעטן. אמר רב יהודה אמר שמואל שפוד שנרצף אסור לתקנו ביו"ט. ואע"ג דיכול למיפשטיה בידיה. וכן שפוד שצלה בו בשר, אם הוציא הבשר ממנו אסור לטלטלו ביו"ט. רב מלכין ואיתימא רב אדא בר אהבה אמר שומטו ומניחו בקרן זוית כו'. אמר רבינא אע"פ שאין בו בשר מותר לטלטלו, מידי דהוה אקוץ ברה"ר, הלא קוץ ברה"ר מטלטלין אותו ומניחין אותו בצידי רה"ר, כדי שלא יוזקו בו רבים, כך זה השפוד לא גרע מקוץ.

פירוש שמועות של רב מלכין. שפוד הא דאמרן. שפחות בכתובות אפילו הכניסה לו ק' שפחות כופה לעשות בצמר. גומות בנידה, גומות אע"פ שאין שערות. ואילו שמועות של רב מלכיה, בלורית וגבינה במסכת ע"ז. אפר מקלה במסכת מכות. ומי שאמר מתניתא מלכתא אמר שפחות בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיה, שאילו כולן מתניתא נינהו, אבל (שפחה) [שפוד] וגומות שמועות הן, והן בלבד לרב מלכין איכא בינייהו שפחות, רב פפא אמר שפחות רב מלכיה היא, (א) ורב אמר לך לרב מלכין היא. **מתני'** לא יאמר אדם לטבח מכור לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהן. היכי עביד

א) נראה דצ"ל ולר"ח בריה דרב איקא לרב מלכיא היא.

מסורת הש"ס

א) לקמן לג., ב) [מגילה ז: וש"נ], ג) [שם ע"ש], ד) [שם: סוכה מ. ב"ק קב: מכות יב.], ה) [לעיל כ: וש"נ], ו) [שבת מג.], ז) מכות כא. כתובות סא: ע"ז כט. נדה נב., ח) [חולין יז: יח.], ט) [דף נט:], י) [כתובות סא:], כ) [נדה נב.], ל) [דף כט.], מ) [דף כא.], נ) [לה:], ס) [נ"ל ח. ושם ד"ה א"ר יהודה וע"ע תוס' לקמן לא: ד"ה א"ר וילא], ע) [פסחים עד: חולין נג:], פ) [עיין בתוס' לעיל].

◆

תורה אור השלם

1. וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם: שמות יב טז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' והני מילי דפסקא כצ"ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם אמר רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה שומטו ומניחו כצ"ל: (ג) רש"י ד"ה שפוד שפחות וכו' גדולה היא ואינה ממתנת לאין גומא: (ד) תוס' ד"ה גריפת וכו' פר"י משום אשווי:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' רב אדא בר אהבה אמר רב מלכיו. נ"ב ט"ס הוא וצ"ל כהיפך רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה וכ"ה בכל המקומות (שבמסורת הש"ס) והרי"ף והרא"ש גרסי רב מלכיו ואיתימא ראב"א:

◆

מוסף רש"י

במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט. כגון סכין שנפגם מערב יו"ט (מגילה ז:). שאי אפשר. כגון סכין שנפגמה ביו"ט (שם). רב פפא אמר. אסימנא דרב מלכיו פליג, דקאמר שפחות רב מלכיו ליתא, דכל מתני' ומתניתא דהכא רב מלכיא פרשינהו, אבל שמעתתא דאמר כרב מלכיו מודינא לך (כתובות סא:). מתניתין ומתניתא. הנך דאיתמר אפירושא דמתניתין וברייתא, רב מלכיא, שמעתתא. הנך דאיתמר שמעתתא באפי נפשייהו ולא אפירושא דמתניתין, רב מלכיו (ע"ז כט. וכעי"ז מכות כא:) ורב פפא מחליף שפחות לרב מלכיא ואפר מקלה לרב מלכיו (נדה נב.) כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכיו, רב מלכיא אמרה, ומתניתא דקאמר לאו דוקא, אלא דבסימנא דרב מלכיו ליתא מתני' ושמעתתא רב מלכיו ומה שנשאר מן השמעתות בסימנו של רב מלכיא, דהיינו שפוד וגומות, רב מלכי' אמרינהו, והיינו דקאמר איכא בינייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה, אלא שפחות גרידא מגרעינן ודרב מלכיו כדקאי קאי (מכות כא.). וסימנך. שלא תחליף בגירסא, מתניתין מלכתא. לגבי שמעתא הויא מתניתא מלכתא, דהא מינה מותבינן תיובתא לשמעתא, וסימנך מלכיא לשון נקבה, אבל מלכיו לשון זכר (כתובות סא:) משניות וברייתות עיקר הן, והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתנייתא דהוי נמי לשון נקבה אליביה, והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה, ושמעתות של שם נמי משמע לשון מלכות, והיינו משניות וברייתות שהן עיקר ולא שמעתות. ולית דמפרש איכא בינייהו שפחות ואפר מקלה דמשמע שפחות ושכנגדה (מכות כא.).